

DECLARAȚIE CU PRIVIRE LA COMPORTAMENTUL DISPROPORȚIONAT AL AUTORITĂȚILOR ÎN CADRUL PROTESTELOR ȘI MANIFESTAȚIILOR DIN 26-27 AUGUST ȘI 1 SEPTEMBRIE 2018

Chișinău, 3 septembrie 2018

Organizațiile semnatare își exprimă profunda dezamăgire cu privire la modul în care autoritățile din Republica Moldova și-au exercitat atribuțiile în legătură cu întrunirile publice care au avut loc în mun. Chișinău pe 26-27 august și 1 septembrie 2018. Vom puncta câteva aspecte principale, pe care ținem să le aducem la cunoștința publicului și în legătură cu care solicităm autorităților să ia măsurile de rigoare.

1. Condamnăm modul în care au acționat autoritățile cu privire la protestele desfășurate în Piața Marii Adunări Naționale (PMAN) din mun. Chișinău pe 26 august 2018. Conform [informațiilor oficiale](#) și din spațiul public, [confirmate și de seful Direcției relații cu publicul a Primăriei mun. Chișinău](#), pentru 26 august 2018 au fost anunțate două întruniri publice ce urmau să aibă loc în PMAN: 1) Adunarea Generală a Cetățenilor, organizată de Comitetul de Rezistență Națională ACUM începând cu ora 14:00 (PLDM a depus declarație prealabilă la primărie la 28 iunie 2018) și 2) „Adunarea Consumatorilor”, organizată de ONG-ul „Salvgardare”, condus de Maia LAGUTA, începând cu ora 13:00 (declarație prealabilă depusă la 1 august 2018), care s-a alăturat grupului Aurel BUCUREANU, Alexei FROLKOP și Svetlana ȘANDOVSKAIA împotriva ridicării prețurilor la combustibil (grupul respectiv a depus declarație prealabilă la 25 iunie 2018).

În dimineața zilei de 26 august 2018, în partea centrală a PMAN au fost instalate bucătării mobile, corturi și o scenă pentru concerte de către reprezentanții Partidului Politic Șor (în continuare Partidul Șor), iar instituțiile de stat nu au confirmat că acesta ar fi avut vreo autorizație în acest sens. Despre manifestația organizată de partidul Șor nu a fost difuzată public în prealabil nicio informație. Pe site-ul primăriei mun. Chișinău, la rubrica declarațiilor prealabile pentru întruniri, de asemenea, nu era nicio informație cu privire la vreo manifestație a partidului respectiv planificată în PMAN pentru 26 august 2018. În interviurile de la ora 12:00 din 26 august 2018, organizatorii care urmau să înceapă primii protestul conform declarațiilor prealabile, [Aurel BUCUREANU și Maia LAGUTA](#), au declarat că nu știau despre manifestația Partidului Șor și s-au arătat surprinși de concertul din PMAN. Aurel BUCUREANU a declarat doar că a fost sunat de mai mulți doritori să vină în PMAN și le-a răspuns că îi acceptă pe toți, atât timp cât nu sunt lozinci politice. [Scopul manifestației Partidului Șor nu era clar](#). În final, [poliția a încercuit manifestația Partidului Șor](#), permițându-le participanților care se adunaseră la manifestație să continue nestingherit acțiunea, care includea muzică la un volum înalt și servirea participanților cu hrană. Manifestația Partidului Șor a continuat până aproximativ la ora 15:00. Între timp, organizatorii protestului anunțat de Mișcarea de Rezistență Națională ACUM au chemat participanții lor în jurul monumentului lui Ștefan cel Mare și Sfânt (în continuare monumentul lui Ștefan cel Mare). Participanții la protestul ACUM au huiduit participanții manifestației Șor. Între orele 14:00 și 15:00 a existat un pericol real de altercații între aceste două grupuri. Președintele Partidului Șor, împreună cu alte 2-3 persoane de la manifestație, a fost escortat de poliție, inclusiv de [seful Inspectoratului Național de Poliție](#), și de propria gardă de corp, aparent înarmată, din PMAN în spatele Guvernului, apoi aceștia au fost ajutați să urce în două mașini, care s-au apropiat din strada Pușkin și au plecat. În schimb, persoanele care au participat la manifestația Partidului Șor, deși ușor identificabile datorită sacoșelor cu pâine și hrișcă ce le-au fost oferite de organizatori, au fost lăsate să plece fără nicio protecție din partea poliției după ieșirea din locul înconjurat de polițiști din PMAN.

Condamnăm modul în care au acționat autoritățile cu privire la protestele desfășurate în PMAN pe 26 august. Protestul Mișcării de Rezistență Națională ACUM (în continuare protestul ACUM) a fost anunțat din timp, inclusiv depusă declarație prealabilă. Printre revendicările ACUM de la bun început a figurat investigarea furtului miliardului, în care Ilan ȘOR este o figură-cheie. Dl Șor a fost condamnat în prima instanță în dosarul privind „furtul miliardului” și ambele rapoarte Kroll indică direct la această persoană. Unul din organizatorii protestului ACUM este Partidul

politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, care a apărut în urma protestelor inițiate tocmai în urma furtului miliardului. Aceste fapte sunt notorii și este evident că două manifestații organizate în același loc de două grupuri cu solicitări diametral opuse creează pericol real de altercații. **Primăria min. Chișinău și poliția urmează să dea explicații publice într-un termen restrâns de ce a admis organizarea manifestației Partidului Șor la 26 august 2018 în PMAN, chiar dacă acesta nu a depus declarație prealabilă, manifestația nu era spontană și la ea participau mai mult de 50 de persoane.** Mai mult, la manifestația Partidului Șor era difuzată muzică la volum înalt, care evident împiedica desfășurarea celui alt protest, și erau instalate grătare care emanau fum și prezentau pericol în contextul unor temperaturi înalte și potențial de concentrare a multor oameni într-un spațiu mic. Poliția a dat dovadă de un comportament selectiv - nu a asigurat nicio pază persoanelor care au participat la manifestația Partidului Șor, spre deosebire de paza oferită șefului acestui partid, expunându-i pe primii riscului altercațiilor. Indulgența poliției față de manifestații care au apărut fără vreo declarație prealabilă și lipsa protecției persoanelor care au plecat, ușor identificabile datorită pachetelor primite, este cu atât mai surprinzătoare în contextul în care [la 23 august 2018 poliția anunța unul din organizatorii protestului ACUM despre inițierea cauzei penale](#) pentru „pregătiri de dezordine în masă”. În acest caz, din informația publică rezultă că avertizările poliției s-au limitat strict la partidele sau mișcările de opoziție. Pentru evitarea altercațiilor și respectarea libertății de întrunire, poliția și primăria mun. Chișinău ar fi trebuit să ofere Partidului Șor fie un alt loc pentru manifestații, fie o perioadă mai restrânsă, pentru a nu coincide cu celelalte două proteste (anunțate pentru orele 13:00 și 14:00, respectiv), dat fiind riscul iminent de altercații și lipsa declarației prealabile cu privire la manifestație. Admiterea manifestației dlui Șor a creat de fapt situații de provocări și altercații între participanți, ceea ce ar fi oferit un motiv „legal” poliției de a interveni în forță la protest împotriva manifestațiilor.

2. Condamnăm restricționarea accesului jurnaliștilor la evenimentele din 26-27 august 2018 și inacțiunea poliției atunci când reprezentanții partidului Șor au îmbrâncit jurnaliștii. Reiterăm [declarația ONG-urilor de media din 28 august 2018 cu privire la împiedicarea activității jurnaliștilor în reflectarea evenimentelor din 26-27 august](#) și solicităm autorităților competente, în primul rând Procuraturii Generale și MAI, să investigheze prompt și imparțial cazurile semnalate în declarație.

3. Condamnăm modul în care poliția a dispersat protestatarii de la monumentul lui Ștefan cel Mare în dimineața zilei de 27 august 2018. Deși organizatorii protestului ACUM au anunțat public încă pe [22 august 2018 despre prelungirea protestului pe parcursul nopții pentru a sărbători împreună Ziua Independenței pe 27 august 2018](#), în dimineața zilei de 27 august 2018, în jurul orei 6 dimineața, poliția a înconjurat cei aproximativ 70 de protestatari de lângă monumentul lui Ștefan cel Mare cu câteva sute de polițiști care purtau cagule pe față și echipament de protecție și nu aveau semne care să permită identificarea polițiștilor în caz de abuz din partea lor. După două notificări, poliția a evacuat forțat protestatarii. [Reprezentanții poliției au confirmat că au solicitat](#) protestatarilor să părăsească monumentul lui Ștefan cel Mare doar în dimineața zilei din 27 august, la cerința autorităților publice locale, făcând referință la dispoziția primarului interimar al mun. Chișinău cu privire la limitarea accesului public și a întrunirilor publice în câteva locuri din Chișinău, inclusiv zona monumentului lui Ștefan cel Mare, emisă potrivit autorităților la 24 august 2018.

Condamnăm [modul brutal în care au fost dispersați protestatarii](#), deși erau pașnici și într-un număr mult mai redus decât polițiștii, neprezentând niciun pericol pentru viața și securitatea ultimilor. Primăria Chișinău trebuia să informeze organizatorii protestului despre acea dispoziție din timp. Evacuarea forțată a avut loc în baza unei dispoziții nepublicate. Ea a fost publicată [pe site-ul primăriei abia pe 27 august, după evacuarea protestatarilor](#). Astfel, dispersarea violentă a adunării publice din preajma monumentului lui Ștefan cel Mare a fost o măsură vădit disproporționată.

4. Condamnăm și calificăm drept ilegală dispersarea și ridicarea bunurilor grupului civic de protestatari [OccupyGuguță](#) în dimineața zilei de 27 august 2018. Încă din 27 iunie 2018, grupul civic OccupyGuguță a depus

declarație prealabilă cu privire la protest zilnic până la sfârșitul anului 2018 în Grădina Publică Ștefan cel Mare în preajma Cafenelei Guguță. Grupul civic avea instalat un cort, în care erau stocate diferite obiecte utilizate la protestul permanent, și mai multe pancarte. În dimineața de 27 august 2018, aproximativ ora 6 dimineața, poliția a somat persoanele prezente lângă cafeneaua Guguță să părăsească locul și au ridicat bunurile grupului civic OccupyGuguță. [Polițiștii care în dimineața zilei de 27 august 2018 au dispersat grupul și au ridicat bunurile nu au prezentat nicio explicație](#). Abia mai târziu pe rețelele de socializare a fost distribuită dispoziția primarului interimar al mun. Chișinău cu privire la limitarea accesului public și a întrunirilor publice în ziua de 27 august 2018, care includea și perimetrul unde se desfășoară acțiunile de protest ale grupului civic OccupyGuguță.

Poliția nu a oferit nicio explicație pentru dispersarea și ridicarea bunurilor grupului civic OccupyGuguță în dimineața zilei de 27 august 2018. Primăria mun. Chișinău nu a informat grupul civic despre restricționarea întrunirilor pe 27 august 2018, deși a avut obligația și toate posibilitățile să o facă. O dispoziție nepublicată nu poate fi imputată publicului. Chiar dacă dispoziția ar fi putut sta la baza evacuării, aceasta ar fi trebuit adusă la cunoștința participanților. Mai mult, dispoziția nu prevede ridicarea bunurilor. Depunerile oficiale de flori în legătură cu Ziua Independenței se desfășura la aproximativ 400 de metri de locul unde se aflau bunurile OccupyGuguță, respectiv nu pare nici necesară și nici proporțională ridicarea bunurilor. Asemenea comportament contravine Legii cu privire la întruniri.

5. Condamnăm și calificăm drept excesive acțiunile poliției și administrației Guvernului din 1 septembrie 2018 împotriva participanților la Marșul Centenar. La 1 septembrie 2018, mai multe persoane [au organizat o manifestație](#) în PMAN pentru a marca 100 de ani de la Marea Unire. Ulterior, organizatorii au declarat că sunt nevoiți să se deplaseze într-o altă locație, după ce poliția a blocat accesul a trei autocare cu materiale informative despre unire, care se îndreptau către PMAN. Participanții au avut [altercații cu poliția](#), care era într-un număr mare, polițiștii purtau cagule și fără elemente de identificare. Poliția a declarat că a fost nevoită să intervină în forță deoarece manifestații au blocat traficul pe șoseaua Leușeni din mun. Chișinău. [Poliția a precizat](#) că organizatorii întrunirii urmează să fie sancționați pentru perturbarea ordinii publice și că aceștia „*nu au respectat legea care prevede obligația desfășurării întrunirii doar în forma, în locul și în termenul indicat în declarația prealabilă*”. Ulterior, Serviciul protecție internă și anticorupție al MAI (SPIA) [a inițiat o anchetă](#) privind acțiunile angajaților MAI, pentru stabilirea cauzelor și condițiilor care au condus la incidentele respective.

Deși autocarele sechestrate de poliție se aflau deja în mun. Chișinău, poliția le-a oprit și apoi le-a escortat la Inspectoratul de poliție Strășeni pentru verificări urmare a apelurilor la serviciul de urgență 112 precum că în ele s-ar fi aflat substanțe periculoase. [Poliția a explicat](#) că aducerea mijloacelor de transport în PMAN este inacceptabilă în timpul manifestațiilor din motive de securitate și pentru a nu perturba traficul în zonă. Poliția nu a explicat deplasarea forțată a mijloacelor de transport la o distanță de aproximativ 30 km. Ulterior, în urma perchișițiilor, nu au fost depistate obiecte interzise sau explozibile. După altercațiile cu poliția, participanții la manifestația dedicată Marii Adunări Centenare au revenit în PMAN. În perimetrul întrunii și în ambele parcuri adiacente, patrulau colaboratori ai Brigăzii de poliție cu destinație specială „Fulger” înarmați cu automate. Poliția nu a explicat aceste măsuri disproporționate. Tot la 1 septembrie aproximativ ora 20.00, în perimetrul întrunii, [a fost deconectată iluminarea stradală, care a fost](#) reconectată la aproximativ ora 01.00, pe 2 septembrie. Este pentru prima dată când luminile au fost deconectate în fața clădirii Guvernului, unde au loc de obicei manifestații publice.

Condamnăm acțiunile disproporționate și provocatoare ale poliției, care a [sechestrat autobuzele și a intervenit în forță](#), deconectarea luminii în locul desfășurării manifestațiilor și intimidarea participanților prin prezența masivă și înarmată a poliției și trupelor speciale de intervenție.

6. Ne îngrijorează și solicităm MAI să explice prezența alături de polițiști a persoanelor în civil fără posibilitatea de a le identifica și modalitatea de identificare a polițiștilor în cagule. La protestele din 26 august, la dispersarea

protestatarilor în dimineața zilei de 27 august (monumentul lui Ștefan cel Mare și Grădina Publică Ștefan cel Mare în preajma Cafenelei Guguță - a se vedea [pozele](#) și [video](#)-urile distribuite în spațiul public) și la manifestația din 1 septembrie, au fost observate mai multe persoane în civil care dispersau sau participau la acțiuni de dispersare împreună cu poliția. MAI urmează să vină cu explicații clare despre utilizarea persoanelor în civil la dispersarea protestatarilor, ori standardele internaționale recomandă clar că agenții autorităților publice urmează a fi clar identificabili în cadrul întrunirilor publice. Persoanele în civil neidentificabile ridică mari semne de întrebare cu privire la rolul autorităților publice în proteste, inclusiv în cazul unor provocări sau altercații. De asemenea, la proteste polițiștii purtau cagule și nu puteau fi ușor identificați. Nu este clar dacă aceștia aveau numere scrise pe spate pentru identificare în caz de abuzuri ale lor la protest. Aceasta a fost una din principalele recomandări după evenimentele din aprilie 2009. Polițiștii din forțele speciale trebuie să aibă numere pe spate pentru ca, ulterior, în cadrul investigațiilor, să fie posibilă identificarea lor de către procurori. Solicităm MAI să explice prezența persoanelor în civil și modalitatea de identificare a polițiștilor în cagule.

În final, reiterăm că protestul pașnic este o metodă importantă de prezentare a dezacordului față de anumite politici publice. Modul în care protestul este desfășurat și comportamentul autorităților publice la protest reprezintă un indicator important al stării democrației într-un stat. Comportamentul autorităților publice din Republica Moldova în cadrul protestelor din 26-27 august și a manifestației din 1 septembrie 2018 a ridicat multe întrebări serioase. Solicităm autorităților publice competente, în special Primăriei mun. Chișinău, Ministerului Afacerilor Interne și Procuraturii Generale, analiza complexă a evenimentelor din 26-27 august și 1 septembrie 2018, inclusiv investigarea minuțioasă a tuturor plângerilor depuse în legătură cu acele evenimente, publicarea în termeni restrânși a rezultatelor analizei și investigațiilor. Solicităm abținerea pe viitor de la acțiuni care creează pericole de altercații între protestatari și respectarea cu bună credință a legislației cu privire la întrunirile publice.

Organizații semnatare:

Centrul de Resurse Juridice din Moldova
Amnesty International – Moldova
Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”
Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă
Asociația Presei Independente
Asociația Politici Externe
Centrul de Investigații Jurnalistice
Centru pentru Jurnalism Independent
Centrul de Reabilitare a Victimelor Torturii „Memoria”
Centrul National de Mediu
Comunitatea Watchdog.md
CPR Moldova
Institutul pentru Politici Publice
Transparency International – Moldova

Lista rămâne deschisă pentru alți semnatori